

Bizitza non da

Duela aste batzuk gertatu zen. Txikitatik izan dudan gaixotasun kronikodunontzako baliabideak eskaintzen dituen elkarre baten bitartez kontaktatutako psikologa batekin saioan nengoen, online. Ulertezina egiten zitzaidan insistentzia batekin galdetzen zidan ea zenbatero ateratzen nintzen kalerara, kafe bat hartzera espezifikoki, momentuan pairatzen ari nintzen antsietate eta ezinegonarentzat erremedio transzendentala izango balitz bezala. Galdetu nionean ea zergatik halako garrantzia kanpoan edo barruan egote horri, erantzun zidan: «Bizitza kanpoan dagoelako».

Kronikoki fatigatua eta ohetik ezin altxatu egotera aspalditik ohitua nagoenez gero, bertatik bizi ugari eta askotariakoak asmatu, imajinatu eta haragiztatzen, ebazpen hori ez zitzaidan bereziki lasaigarria ezta lagungarria ere iruditu. Ez nuen profesional horrekin beste saiorik agendatu. Baina hurrengo egunetan buruan bueltaka jarraitzen zuen esaldiak, kolektiboki 'postpandemiko' deitzea erabaki diogun garai honetako irrealitateak hiru hitz horietan daukan erresonantzian pentsatzen.

Izan ere, kapazitismoaren erasoaldiari hala moduz aurre egiten gabiltzanontzako bereziki, ez da galdera makala ea 'bizitza' non den. Non sortu, non heldu, non bizigarri egin. Azken urteotan erantzuten zailagoa bihurtu den galdera ematen du, orokorrean, eta inguruko jendearengan topatzen dut ondoez horren arrastoa behin eta berriz. Ez dugu ahaztu behar 2020an Espainiako Estatua *per capita* medikamentu antiololitiko, hipnotiko eta lasaigarrien legezko kontsumo

tasa altuena zuen herrialdea izan zela, urteetan zehar agudo hazten doan joera.

Eta zuei ere ez al zaizue iruditu urte bereziki goibela, pasa den hori?

Arrazoiak ez dira falta, arrazoiak ez dira inoiz falta izan. Baina iritzi nahiko zabaldua dela dirudi denboraren gurpilean momentu bereziki baxu bat bizitzen ari garela. Apenas hasi gara zehazten desesperantzak, desegonkortasunak eta datorrenarekiko ziurgabetasunak ezaugarritutako garai honen haragi zein espirituan (eta nork esan ahal du zehazki zein den diferentzia?) eragin dituen efektu eta sekuelak. Ageria da hori 'kanpoan den bizitza' horretan murgilduta dabilentzako, Virginia Woolfek 'zutituen armada' zeritzon horrentzako. Kronikotasun eta zaugarritasunaren bestaldean gaudenontzako, espezifikoki eta zalantzarik gabe, are zailagoa oraindik gure minen formak argitzen saiatzea, hain azkar ahaztuak, baztertuak, betiere konfinatuak, eta geroz eta sakonagoak.

Nire bizipen partziala izango da, agian, baina badirudi gutako geroz eta gehiagok nahiko agortuta daukagula atsekabe horietan murgilduta bizitza aurrera ateratzeko moduak asmatzeko gaitasuna. Geroz eta gehiago, norbaitekin topatu eta, edozein elkarrizketa, edozein eztabaida, edozein ekintza abiatu baino lehen, beharra sentitzen dut momentu bat hartu eta elkarri galdetzeko:

Lagun, ondo al zaude?

Berriz min hau

Zer itxura izan du azken urteotan zuen 'normalitate berriak'? Lehengoaren antza dauka? Zertan jo du hobera, eta non txarrera? Nola lortzen duzue han 'kanpoan' hiperestimulu eta kontraesanen laino artean bidea irekitzea? Nola lor daiteke 'barruan'? Eta, 'kanpoa' errekueratzeke presa horretan, iruditzen al zaizue agian merezi zuela zerbait guztiz desberdina

egiten saiatzea? Sentitzen al du inork aukera galdu baten pisua errailetan?

Eta ez pentsa galdera horiek egiten ditudalako isolazionismo pandemiko zurrunaren nostalgikoa naizenik, edo ez dudarik ulertzen zer duen erakargarri normalitatearen doinuak, ezagunaren baltsamoak, zein ezinezko dirudien alaitasun konpentsatzaile txikienari ere uko egitea, ezezagunaren iluntasunean barneratzen ausartzea. Nik ere presa izan nuen behin baino gehiagotan ‘kanpora’ ihes egiteko, bestearen beroa eta azala berriz ere sentitzera, jatetxe eta tabernetara, musukoa etxean utzi eta kafea toki epel batean hartzera joateko (nahiz eta ez egin osasun mentalaren profesional batzuek egokia deritzoten maiztasunarekin). Nik ere nahi izan dut, munduaren arazo etengabeen artean, gutxienez bati bolumena jaitsi eta, pixkanaka, ahazten joan. Nik ere nahiko nuke kaleko arnasa biriketan hartu berriz ere modu indiskriminatuan, iragazkirik gabe, Sophie Strandek bezala materia nahasiarekin bat egin eta sendo adierazi, «*I WILL NOT BE PURIFIED*» (Ez naiz purifikatua izango).

Nik ere nahi nion utzi egunkariak goizero elementu ulergarrietan desegiten saiatzeari eta alderatu eta konprobatu eta medizina eta farmazeutika eta politika publikoak eta heriotza tasak eta COVID luzea eta bariantek eta sekuelak eta txertoak eta heriotzak eta heriotzak...

Nik ere, hilabeteotan ‘berri’ deitzen diegun ‘Gaza’ hitzaren alboan iristen diren etengabeko heriotza-oharrekin gertatzen den bezala, hildakoak kontatzeari utzi nahi nion. Nik ere ikasi nuen ez kezkatzen eta kontagioa maitatzen.

Beste era batera esanda, erresistentzia gutxienero bidea ibilitakoa naiz. Zutituak baino apur bat motelago, zutitua-goak baino apur bat gutxiago, baina azken finean desgaitu guztiok izan dugu beti ‘kanpoan’ existitzeko aukera gutxiago, eta nik beste askok baino apur bat gehiago izan dut. Ez da ezer berririk, ezta?

Azkenean, niri ere lotsa eman izan dit musukoa erabiltzen jarraitzea, badirudienean, lehen ezinbesteko zaintza keinua

zena, ingurukoentzat oroitzapen desatsegina besterik ez dela bihurtu. Lehen baino apur bat bazterrerago, apur bat baka-
rrikago, apur bat nekatuago, baina gehienbat ‘normalitatez’
betetako errutinak berrezarri dira, ia denontzat (eta esateko
ugari atzeman beharko genuke ‘ia’ horren atzean).

Baina azkenaldian iritsi da, niretzat behintzat, atzera in-
dar berriz begiratzeko momentua, konfinamenduen garaiko
autoritarismo zein kapazitismo distopikoak, zenbait ezbehar
pertsonalekin batera, sorgortutako haragi-espirtua berpizten
doan heinean. Begirada argitzen saiatu, aspaldi alde batera
utzitakoetara itzuli eta lainoaren bestalde berriz ere lehengoa,
urrundu nahi izanekoa topatu: mina.

Entzuteari eta irakurtzeari utzi nien desgaitu eta gaixo kro-
niko diren idazle, pentsalari, dibulgatzaile, youtuber, artista
eta abarren mina. ‘Kanpokotik’ guztiz baztertuak gelditu
direnena mina. Behingoz zaurgarritasuna benetan zentroan
jartzea posible zela sinesteari utzi diotenen mina. Betirako
gaixotu eta desgaituta (ni bezalaxe) gelditu direnena mina.
Entzuteaz aspertu ginena errepikatzen jarraitu behar izan
dutenena mina, hil ala bizikoa den borrokan jarraitzen du-
tenak, bitartean ospitaleak kolapsatuta eta zaintza-sistema
ofizial zein autonomoak aspaldi ahaztuta.

Etsipenaren mina, ikusi dugulako nola ez ginen eta ez
garen gai izan ibili behar zen bidea irekitzeko, irisgarria
eta zabala. Isolamendu amaigabea zein sozializazio zakarra
onartu ezinaren mina, kanpoaren eta barruaren gerra, erdi-
bideko, bestelako, sendo sustraitutako bizitza bat sortzearen
ezintasunarena. Garaiaren hondamendi eta nahasmendua-
ren mina.

Morala eta ortodoxiak alde batera utzi eta min horri es-
pazioa emateko zereginean nabil paragrafo hauetan, hori da
gauzatzen saiatzen ari naizen ariketa. Eta, begirada horre-
tatik, laino horren kausa zein efektu bezala agertzen denik,
galdetzen dizuet: zein forma hartzen ditu gaur gure minak
eta nola egiten diogu aurre?

Denok zaugarri kontrakoa frogatu arte

Pasa den abenduan, CNT sindikatuaren egunkarian, Leonor Silvestri pentsalari, idazle, gaixo kroniko argentinarrak idazten zuen:

Lurrari arnasaldi bat emateko aukera izan genuen eta, lehortearen ondoren euriarekin birsortzen den lorategi bat bezala, berdatzen utzi gure gelditasun eta atsedenarekin, gure kontsumo eta produkzioaren abstinentziarekin.

Sistema immune konprometituarekin, isolamendu ia oso-tik behatzen eta idazten jarraitzen du, izan zitekeenari eta ez denari buruz, besteak beste.

Gelditu, egiteari utzi, kanpoko birpentsatzeko aukera emango digun barrukotasun bat sortu, bizitzeko modu eta aukeren ezagutza zabaldu, dibertsifikatu, aberastu. Barrukotasuna kanpoarekin modu berrietan konektatu, zuloak ireki, espazio publikoa pribilegio immunitariotik askatzen joan, espazio pribatuak politizatzeko era berriak ezagutu. Pandemiaren bizipena elkar zaintzarako tresnak asmatu, gureganatu eta zabaltzeko abiapuntu bihurtu, narratiba propioak sortu, alarmismo zein tanatopolitikarentzako arma bihurtzen utzi ordez. Denok pixka bat prestuago ondokoa zaintzeko, batzuk denongandik zaindu behar ez izateko.

Ez soilik ez dugula lortu geldotasunaren eta zaugarritasunaren iraultza hori modu eraginkor batean gauzatzea, baizik eta kontrakoa gertatu izana. Zaintzara eman eta sozializazio 'normaletik' erretiratuzera bideratutako bizi-proposamena egoera guztiz gorrotagarri, jasangaitz, biziezina dela ondorioztatu izana gizartearen gehiengoak (eta egoera horretan kronikoki bizi direnei galdetzeko saiakerarik egon al da?).

Tristeagoa da 'normalitate' postpandemikoa, aktiboki borrokatu baikenuen betiko infernu horren alde, bizitzeko era berri bat gauzatu ezin izanagatik.

Hemen ikusten dut nik ahul eta zaugarri ezagutzen garen askoren minaren formetako bat: Johana Hedvak *Sick Woman*

Theory-n (Emakume gaixotuaren teoria) iragarritako gaixotuen greba amaiezina gauzatzeko aukerak esku artetik alde egin digula jakitearen atsekabea. Are gehiago, aukera hori inoiz existitu denik ere egunero ezeztatzen dela ikustea. Berdin gorputzaren zaurgarritasuna imajinatzeko gai ere inoiz izan ez diren negazionistek zein zuzentasun politiko txer-tozalearen zaindariak, musukoa eramateagatik ero deituko zaituztenak lehen ez eramateagatik egiten zuten bezala.

Beste behin

Beste negu bat ospitaletako itxarongelak gainezka, musukoen erabileraren derrigortasunarekin aurrera eta atzera, osasun sistema publikoaren kolapsoaren erdian. Fatiga pandemikoa ez zen ezer asko izan fatigatu profesionalontzat, baina zein indibiduala, zein zibiko eta desaragiztatua zaurgarritasunarekiko harreman soziala, zein menderatua, zein gatzgabe eta nekagarria.

Duela gutxi herriko farmazian sartu zen auzokidea, botikaria eta biok musukoarekin ikusterakoan, sumindutako hasperen batez kexatzen zen, «Berriz ere derrigorrezkoa al da hau?», eta hori izango da inguruan gaiari buruz entzungo ditudan iritzi guztien tonua.

Zapatistek aspaldi zabaldu zuten mezua, aurpegia estaltzea aldi berean ikusgarri eta ikusezin bihurtzeko bidea izan daitekeela. Duela gutxi ospatu zuten beren 30. urteurrena, hamarkadetan zehar zaintzaz eta autodefentsaz babestu dituzten komunitateetan, betiere eraso bortizpean aurrera egingen. Eta zein etsigarria ikustea zer gutxitarako gauden prest hemen 'kanpoan', zein urria gure zaintza eta autodefentsaren lengoia, zein hondatua.

Eta minetik aritzeko proposamena egin dudanez, amaitu dezagun honekin:

Bizirik egoteko eta egin behar dena egin ahal izateko komunitate faltaren mina, indibiduorik gabeko bakardadea eta

sozializaziotik haragoko elkartasuna topatzeko ezintasunaren zauri irekia, errailetako galdera, sustrai izoztuena, berdatzeko euri faltaduna.

Minetik sortzen dira galderak eta minetik erantzun behar-ko dira. Bizirik dagoen zerbait sortuko bada, ez du ezagutzen dugunaren itxura izango, baina zaurgarri ezagutu behar-ko da, bizi den oro bezala. Ezezagunarekin eta zauriarekin adis-
kidetu arte, jarraituko du triste izaten bideak. 🍷